

Svar på spørsmål fra Anton Lund til Spørretimen

Det er noe vanskelig å svare på enkelte av spørsmålene, fordi det vises til økonomiske sammenhenger som ikke er fullt ut i samsvar med kommunale rammevilkår og måten kommuner er finansiert på. Det er også noe uklart om det er kommunen som økonomisk enhet som er ment, eller om det er kommunen som samfunn. I den grad spørsmålet omhandler samfunnsøkonomiske vurderinger, så er det andre fagmiljøer enn kommunen som har riktig fagkunnskap til å kunne gi gode svar.

Noen av spørsmålene bygger på et premiss om at privatskoler er lønnsomt for kommunen. Hvis det her pekes på kommunen som en økonomisk enhet, vil dette premisset være situasjonsavhengig. Det finnes situasjoner der privatskole er lønnsomt, men det er ikke dette som er målet med finansiering av privatskoler.

Finansiering av private skoler er prinsipielt bygget opp slik at det i størst mulig grad skal være nøytralt om kommunen har privatskoler eller ikke. Finansieringen er ikke konstruert for at kommunen skal tape eller vinne på privatskole. Spørsmålet om kommunen vinner eller taper er også prinsipielt et noe vanskelig spørsmål, fordi kommunens tap i stor grad er knyttet til tapte muligheter for kostnadseffektivisering og eller tapte muligheter til å omprioritere midler ved kommunestyrevedtak. Det er noe annet enn reduserte kommunale inntekter og kostnader kommunen må dekke overfor privatskolen.

Det er normalt at større kommuner har privatskoler. Virkninger privatskoler gir for kommunens økonomi og handlingsrom er derfor forhold som det må forventes at kommuner klarer å tilpasse seg til. I saksutredninger om skolestrukturer og privatskole er det lagt vekt på å beskrive virkningene så nøytralt som mulig og samtidig være åpen på at både skolestruktur og private skoler indirekte påvirker kommunens økonomiske og politiske handlingsrom. Påvirkningen skyldes i særlig grad kommunens lave inntektsnivå, overkapasitet på elevplasser og store behov både innenfor skole og i andre tjenesteområder. Den sterke økningen i behov innenfor eldreomsorg vil være en driver for nødvendige omprioriteringer i årene som kommer. Dette vil presse omstillingsbehovet i alle tjenesteområder i kommunen og skole må forventes å ta sin del av omstilling og kostnadseffektivisering.

Nedenfor besvares spørsmålene:

Spm 1: Er det riktig at hver elev (opp til 45 elever) i en montessoriskole i Verdal kommune utløser statsstøtte på kr 252300?

I flg tilskuddssatsene fra Utdanningsdirektoratet av 10.04.2026 mottar privatskoler 252.300 kr pr elev for de første 45 elever. For elever ut over 45 reduseres satsen til 93.100. Det er med andre ord et knekkpunkt i finansieringen på 45 elever. Beregninger kommunen kjenner til både lokalt og nasjonalt viser at små skoler generelt er mer ressurskrevende pr elev. Det skyldes både mindre gruppestørrelser og relativt sett dyrere administrasjon. En høyere sats for skoler med lavt elevtall er derfor helt nødvendig for at det skal være mulig å drive små privatskoler. Reell kostnadsdekning synes derfor å være begrunnelsen for at det gis forhøyet sats for de første 45 elevene.

Spm 2: Viss svaret på spørsmål 1. er «ja», så er det vel også riktig at samla støtte for 45 elever på en montessoriskole utgjør kr 11.353.500?

Med et elevtall på 45 gir dette et statstilskudd på $252.300 \times 45 = 11.353.000$ kr.

For elev nr 46 og videre vil statstilskuddet være 93.100 kr pr elev.

Merk at dette er satsene for barnetrinn. Det er egne satser for ungdomstrinn og det finnes også en del spesialsatser og noen andre forhold som kan påvirke endelig tilskudd. For nærmere informasjon vises til nettside hos Utdanningsdirektoratet:

[Tilskuddssatser for private grunnskoler 2026 | udir.no](https://udir.no/tilskuddssatser-for-private-grunnskoler-2026)

Spm 3: 15 prosent av dette beløpet – kr 1.703.025 – går til kommunen. Det er også rett?

Det er ikke slik finansieringsordningen for kommuner og privatskoler er konstruert.

Det kan likevel hevdes at dette er i grove trekk er virkningen av finansieringsordningen. For å kunne forsvare denne måten å se virkningen på, må det gjøres antakelser om at kostnadene som kommunen dekker for privatskoleelever er helt gjennomsnittlige. I praksis vil utgiftene ikke være helt lik gjennomsnittlige utgifter, men det kan naturligvis slå begge veier.

Kostnader for privatskoleelever som ligger igjen i kommunen er kostnader til tilrettelagt undervisning (ITO) og skoleskyss i den grad kommunen skal dekke skoleskyss. I tillegg har kommuner oppgaver som skolemyndighet som gjelder alle elever uavhengig av om de går på kommunal- eller privatskole.

Et regneeksempel på dette: Gjennomsnittlig nettokostnad pr elev i grunnskole nasjonalt var i 2025 på 160.789 kr. Kommuner trekkes i rammetilskuddet for privatskoleelever med 136.500 kr (oppdatert sats 2026). Trekkbeløpet på 136.500 kr utgjør da ca 85% av gjennomsnittskostnaden på 160.789 kr pr elev. Kostnadene til lovpålagte oppgaver som eksempelvis skole, er pr definisjon finansiert gjennom bevilgningene kommunen mottar. Det

vil si at kommunen ut fra en grov beregning beholder 15% av inntektene (100% minus 85%) etter at det er gjort et trekk for privatskoler. Disse inntektene gir kommunen muligheter til å finansiere kostnadene til spesialundervisning og skoleskyss og administrative kostnader knyttet til det å være skolemyndighet. Dette er en grov forenkling av sammenhengene, men kan likevel gi et visst bilde av hvilke effekter finansieringssystemet gir. Kommunen har ikke holdepunkter for å si noe om inntektene er store nok til å dekke kommunens utgifter med elever i privatskoler.

Det er gitt mer info om kostnadstallene i vedlegg til svaret.

Spørsmål 4: Vi har fått opplyst fra kommunen at når en elev går fra den offentlige skolen til en montessoriskole, trekkes kommunen kr 136.500 i rammetilskudd, det vil si at trekket samla for 45 elever utgjør kr 6.142.500. Ved å trekke fra beløpet i punkt 3. kommer vi fram til kommunens netto inntektstap: Kr 4.439.475, noe som gir et inntektstap pr montessorielelev på kr 98655. Stemmer?

Med et elevtall på 45 vil kommunen få redusert rammetilskuddet med $136.500 \text{ kr} \times 45 = 6.142.000 \text{ kr}$. Merk at det er kommunens innbyggere som går på privatskoler som regnes med i inntektstrekket. Det er uavhengig av om de går på privatskoler i Verdal kommune eller andre kommuner. Det er med andre ord ingen direkte sammenheng mellom antall elevplasser i privatskoler som ligger i Verdal kommune og trekket i rammetilskudd.

For del 2 av spørsmålet er det vanskelig å forstå logikken i spørsmålet. Inntektstapet for kommunen er i utgangspunktet lik trekket i rammetilskudd, men kommunen sparer også utgifter på færre elever i kommunale skoler. Dermed er det situasjonsbestemt om det blir noe tap. Et mulig tap avhenger av forholdet mellom inntektstrekket og marginalkostnaden (merkostnaden) ved at eleven alternativt går i en kommunal skole. Marginalkostnadene her vil avhenge av flere forhold som lærernorm og nærskoleprinsipp i det enkelte tilfelle.

Generelt kan dette besvares med at det er mange ledige elevplasser ved skolene i kommunen, slik at marginalkostnaden ved å gi skoletilbud i kommunal skole trolig vil være lavere enn inntektstrekket i de fleste tilfellene. Det finnes likevel sikkert noen tilfeller der marginalkostnaden for en ekstra elev i kommunal skole overstiger inntektstrekket. For eksempel dersom gruppestørrelsen tilsier at det må ansettes en ekstra lærer.

Sannsynligheten for at det lønner seg med privatskoler er derfor størst når kapasiteten i kommunale skoler er sprengt. Det er ikke tilfelle for Verdal kommune.

Hvis en elev i skolen koster i snitt ca 160.000 kr, som kan forutsettes er finansiert over inntektssystemet, så vil kommunen etter trekk i rammetilskudd på 136.500 kr pr elev beholde en restinntekt på 23.500 kr pr elev. Disse inntektene kan grovt sett finansiere restkostnadene som kommunen må finansiere for elever i privatskoler.

I inntektssystemet kompliseres korrigering i rammetilskudd for privatskoler med at samlet privatskoletrekk for alle landets kommuner kompenseres og fordeles tilbake som inntekt til

alle kommuner, uavhengig av hvor mange elever som går i privatskole i den enkelte kommune. Dette er et nasjonalt regnestykke og antall elevplasser i privatskoler i Verdal kommune vil bare ha en ubetydelig virkning på beløpet som tilbakeføres som inntekt. Det er derfor naturlig å se på tilbakeføring av privatskoletrekk som en konstant som ikke påvirkes av lokale forhold. Tilbakeføringen er dermed ikke en relevant faktor for å vurdere økonomien med privatskole i Verdal kommune. Det kan likevel nevnes at kommunen mottar 11,6 mill kr i tilbakeført privatskoletrekk i 2026. Når tilbakeføringen er større enn trekket i 2026, så sier det bare at det pr nå er relativt færre privatskoleelever i Verdal enn det er i gjennomsnittskommunen.

Spørsmål 5: Viss elever fra den offentlige skolen går over til en privat skole i en annen kommune trekkes kommunen også kr 136.500 pr elev?

Ja det stemmer jf svarene ovenfor.

Spørsmål 6: En montessoriskole med 45 elever skaffer ei tilleggsinntekt til kommunen på kr 5.211.000, penger som utelukkende kan brukes til elevene. Rett?

Finansieringen av privatskoler og kommunenes privatskoletrekk er forklart ovenfor. Finansieringen er konstruert for å dekke utgiftene der de ligger. Det er ikke meningen at det skal gi noen tilleggsinntekt.

Det er riktig at statstilskuddet til privatskolen låses til skolevirksomhet. Privatskolen kan ikke bruke inntektene til andre formål enn skole.

Spørsmål 7: Siden montessoriskolene satser på høy lærertetthet vil disse millionene i all hovedsak gå til å ansette lærere. Det vil gi økt sysselsetting i kommunen. Det stemmer?

Statstilskudd til en privatskole vil gå til å finansiere kostnadene ved å drive den private skolen. Det er all grunn til å tro at lønn til lærere vil utgjøre største delen av kostnadene i den private skolen.

Når inntekter havner i en privatskole i stedet for en kommunal skole, vil det i prinsippet føre til årsverkene kommer i privatskolen i stedet for i kommunal skoler. Om det faktisk blir slik avhenger av gruppestørrelser mv.

Ordningen med finansiering av privatskoler er ikke basert på å favorisere privatskoler eller kommuner med mange privatskoler. Finansieringsordningen er ment å ha en nøytral virkning slik at det er mulig å drive privatskoler.

Spørsmål 8: Som nevnt i punkt 4. vil en montessoriskole med 45 elever medføre et inntektstap for kommunen på kr 98.655 pr montessorielever. Siden det budsjetterte beløpet pr elev i barneskolen i Verdal kommune i 2026 er langt høyere – og dessuten ser ut til å være satt for lavt – må det være rimelig å anta at en montessoriskole i Leksdalen vil spare kommunen for betydelige beløp, hvert eneste år.

Spørsmålet er besvart foran. Finansieringen av privatskoler er ment å gi en nøytral virkning når inntekter og utgifter ses i sammenheng. Tapte inntekter samsvarer grovt sett med sparte utgifter når gjennomsnittlige elevutgifter legges til grunn. Det reelle tapet for kommunen er de tilfeller der marginalkostnaden ved å bruke ledige skoleplasser i kommunale skoler er lavere enn 136.500 kr i privatskoletrekk pr elev. Tapet kan da beskrives som en tapt mulighet til kostnadseffektivisering. Sannsynligheten for at det blir et tap må ses i sammenheng med at det er stor overkapasitet i skolene i Verdal, slik at marginalutgiftene (merutgiftene) ved å ta inn flere elever i kommunale skoler generelt er lave. Som nevnt kan unntak forekomme.

For de 15% av utgifter som kommunen fortsatt beholder inntektene for (skoleskyss, privatundervisning og skolemyndighetskostnader), antas at inntektene over tid tilsvarer omtrent utgiftene. Antakelsen bygger på statens premiss for forholdet mellom kostnader og trekk i rammetilskudd. Kommunen har ikke gjort noen lokale beregninger som trekker statens premiss i tvil.

Til opplysningen om at skolekostnader i Verdal er satt for lavt. Det er Stortinget som bestemmer finansieringen av kommunene og det er kommunestyret i Verdal som prioriterer de tilgjengelige midlene til bevilgning for skole og andre tjenester. Det betyr at kommunestyret har både rett og plikt til å prioritere innenfor tilgjengelige midler. Det nivået kommunestyret har vedtatt som bevilgning til skole er da pr definisjon det riktige bevilgningsnivået, ut fra det som er mulig å bevilge. Det er full forståelse for at innbyggere og politiske partier kan være uenige i fordeling av bevilgningene, men det er kommunestyret som vedtar riktig bevilgningsnivå til skolene i Verdal kommune.

Vedleggsdel

Her er det tatt inn en del faktaopplysninger som gir bakgrunn for svarene som er gitt.

KOSTRA og gjennomsnittlige kostnadstall

Grunnlaget for KOSTRA tall er hentet fra analyser i Framsikt som igjen henter fra SSB. Det er netto driftsutgifter grunnskolesektor som er brukt. Det vil si at det inngår kostnader for KOSTRA-funksjoner opplæring (202), skolefritidsordning (215), skolelokaler (222) og skoleskyss (223). Dvs. at alle kostnader i et komplett skoletilbud skal være regnet inn.

Det er brukt en nettokostnad. Med nettokostnad menes at inntekter er trukket fra, slik at kostnadene tilsvarer det som bevilges til skoletjenestene i kommunene.

Kostra indikatorer i analysen Grunnskole

FunksjonDatakilde

☒ Juster for utgiftsbehov☒ Juster for inflasjon med deflator

Med i analysenPrioritetProduktivitetDekningsgradKvalitetØkonomiLevekårGrunnlagsdata (Nivå 3)FolkehelseprofilAndre nøkkeltallKommunekasseAlle

Navn på indikatorDatakildeSøk

☐ Velg alle

		Datakilde	Verdal 2024	Verdal 2025	Levanger	Steinkjer	Malvik	Melhus	Orkland	Enebakk	Kostragr... 07	Landet uten Oslo	
☐	☒ Korrigerte brutto driftsutgifter til sfo (1000 kr) *)	KOSTRA	17 127	19 254	17 201	16 099	14 401	26 943	22 221	14 287	722 557	6 064 786	☐
☐	☒ Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år *) **)	KOSTRA	126 747	125 523	117 011	123 107	121 897	117 822	114 487	127 169	123 429	124 540	☐
☐	☒ Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år korrigert for elever i private skoler (B) *) **)	Fransikt	129 874	128 617	127 456	128 599	125 132	122 740	122 681	128 858	128 624	130 674	☐
☐	☒ Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år *) **)	KOSTRA	168 949	169 061	149 588	156 685	155 101	157 491	158 648	165 245	158 822	160 789	☐

Rapport om tilskudd til private grunnskoler

I svaret er det brukt informasjon fra en rapport bestilt fra Kunnskapsdepartementet. Rapporten ble levert 09.04.2024 og lenke til saken er her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-om-tilskudd-til-private-grunnskoler/id3033567/>

Merk at det er noen beløp og prosenter som er endret i ettertid når tilskuddssatsene for 2026 er satt.

Fra sider hos Udir

TILSKUDDSORDNING | Sist endret: 10.04.2026

 Last siden som PDF

Satser for 2026 under kap. 228 postene 70 og 73 er lagt ut med forbehold om at Stortinget kan vedta endringer i budsjettet.

Satser for 2026 er beregnet med utgangspunkt i

- tilskuddsgrunnlag basert på KOSTRA-tall fra 2024
- et fast knekkpunkt på 45 elever
- endring i SPK-avgift fra 2024 til 2026
- trekk for tilskudd til nytilsatte og nyutdannede lærere, tilskudd til utstyr og læringsarenaer 5.–10. trinn og tilskudd til skolemiljøteam
- prisjustering for 2025 og 2026

Satser for grunnskoler godkjent etter privatskoleloven

Tilskudd blir utbetalt med 85 % av følgende satser per elev i 2026

Trinn	Til og med 45 elever	Fra og med 46 elever
Barnetrinn	252 300	93 100
Ungdomstrinn	276 000	101 700
Kombinerte skoler	276 000	101 700

Med vennlig hilsen

Knut Snorre Sandnes

Ordfører

Verdal
kommune